

Motion till riksdagen 2010/11:Fi274

av **Valter Mutts** och **Annika Lillemets (MP)**

AP-fonderna och hållbar utveckling

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att AP-fonderna ska få direktiv att utöva ett aktivt ägarskap i syfte att uppnå en ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling snarare än kortsiktig lönsamhet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att AP-fonderna ska delta i nomineringskommittéer och bolagsstyrelser för att ta ett större ansvar som aktiv ägare i bolagen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att AP-fonderna ska få direktiv att investera i svenska fonder för lokal och regional utveckling.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kompetensen i AP-fondernas styrelser och i bolagsstyrelser där AP-fonderna är representerade breddas till att bli även ekologisk och social, inte bara ekonomisk.

Motivering

Svenska folket har makt som vi inte använder. Vi äger tillsammans enormt mycket pengar. AP-fonderna är ett antal statliga fonder som skapats för att förvalta svenska folkets pensioner. I AP-fonderna finns hundratals löntagare ägda miljarder. Detta vårt pensionskapital är i samma storleksordning som det kapital Wallenbergfären kontrollerar. Denna förmögenhet används idag inte på ett sätt som gynnar ägarna, löntagarna, eller landet, på lång sikt. Det finns goda möjligheter att ändra detta, ta kontroll och börja använda AP-fonderna så de främjar en ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling.

Ägandet i de svenska börsnoterade bolagen har förändrats dramatiskt sedan 1990-talets början. Det långsiktiga och aktiva ägandet har minskat sin del

Fel! Okänt namn på

medan ägare som vill ha kortsiktig avkastning ökat. Utländska aktieägare, mest amerikanska och brittiska pensionsfonder, ägde år 2000 hela 40 procent av börsvärdet. Svenska finansiella institutioner, mest aktiefonder och försäkringsbolag, stod för 30 procent. Alltså kontrolleras de svenska börsbolagen av ägare som prioriterar snabba vinster framför långsiktiga investeringar som ger jobb och trygghet i Sverige i framtiden.

För att pensionärer ska få hyggliga pensioner krävs att många har arbete och betalar skatt. Pension är inte, mer än till en liten del, uppskjuten lön. Den är en beskattning av dem som arbetar. Den bästa pensionsförsäkringen är alltså ett blomstrande näringsliv med många anställda i Sverige även i framtiden. Snabba, kortsiktiga klipp ger ingen trygghet. Det bästa vi kan göra med våra gemensamma tillgångar i form av pensionsfonder är alltså att investera dem klokt, i företag som kan bidra till välbefinnande och hållbar utveckling. Inte minst är det viktigt att investera i lokala och regionala fonder som kan stödja nya företag. Så kan risken för arbetslöshet minskas. Den som är arbetslös en tid av sitt yrkesverksamma liv får med dagens pensionssystem också betydligt lägre pension.

Idag används en stor del av löntagarnas pensionspengar i ett globalt spel där fondbörvaltare flyttar dem dit avkastningen ökar snabbast. Inte sällan deltar pensionsfonderna – arbetarnas och tjänstemännens trygghetskapital – i spekulationer med valutakriser och ekonomiskt kaos som följd. Så vitt skilda intressenter och experter som Carl Bennet (industriledare), Göran Johnsson (f.d. Metallordförande) och Lars-Erik Forsgårdh (f.d. vd i Aktiespararna) har offentligt deklarerat att de stora svenska ägarna på börsen måste börja ta sitt ansvar. De stora svenska institutionella kapitalförvaltarna, däribland AP-fonderna, måste upphöra att vara ansiktslösa och avsiktslösa ägare. De måste utarbeta tydliga strategier för ägande med sikte på långsiktighet och aktivt engagemang. AP-fondernas maktlöshet och passivitet beror på riksdagsbeslut som tvingar dem att agera kortsiktigt. Vid sidan av krav på maximal avkastning ska fonderna ta vissa etiska hänsyn men dessa är inte särskilt högt satta. AP-fonder får inte äga mer aktier än motsvarande 10 procent av rösttalet i ett börsnoterat företag. De amerikanska och brittiska pensionsfonder som är storägare på den svenska börsen har inga sådana restriktioner.

AP-fondernas – vår – maktlöshet är självpåtagen. Riksdagen kan när som helst besluta om andra direktiv. Goda föredömen finns. Ett är Kalifornien, världens femte största ekonomi. De offentliganställdas i Kalifornien pensionspengar finns i två stora fonder. Tillsammans förfogar de över ungefär lika mycket pengar som Sveriges BNP. Efter beslut av Kaliforniens motsvarighet till finansminister (State Treasurer) 2004, investeras en mindre del av pengarna i långsiktigt hållbara företag som ger jobb åt delstatens invånare. Miljöteknik och miljövänlig produktion stöds kraftfullt i denna "Green Wave", som initiativet kallas. Kaliforniens offensiva satsning på sunda investeringar av pensionskapital som gynnar folket både nu och på sikt står i skarp kontrast till svensk passivitet. Ett sorgligt exempel är Solibro, ett avknopningsföretag från Ångströmlaboratoriet i Uppsala, som är världsledande på tunnfilmssolceller – en sann framtidsprodukt, då dessa solceller är effektiva och billiga att producera. Solibro ägs nu till största delen av ett tyskt företag. En fabrik

Fel! Okänt namn på

byggs i Tyskland därför att inga svenska investerare ville satsa. Här har sannolikt en framtidsbransch gått oss ur händerna. Hade AP-fonderna haft direktiv att investera som de kaliforniska pensionsfonderna hade vi kunnat skapa många jobb nu och i framtiden i Sverige, i Solibro och andra företag som arbetar med miljöteknik och hållbara energilösningar, och därmed tryggare pensioner. Solibro är inte det enda framtidsföretaget som nu ratas av svenska investerare med snabba klipp i fokus.

Ett förstärkt medborgarinflytande över ekonomin är såväl möjligt som nödvändigt. Mycket pengar flödar genom pensionssystemet och hur det är utformat och hur det styrs är därför väsentligt. Ökad demokratisk kontroll över pensionsmedlen kan bidra till att trygga goda investeringar som kan ge jobb och bidra till en ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling.

Stockholm den 27 oktober 2010

Valter Mutz (MP)

Annika Lillemets (MP)